

Bildande av Stocksunds naturreservat i Nyköpings kommun

Beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken att förklara det område som avgränsats på bifogad karta (bilaga 1) som naturreservat, med föreskrifter och skötselplan enligt nedan. Reservatets gränser märks ut i fält.

För att tillgodose och uppnå syftet med reservatet beslutar länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5 och 6 §§ miljöbalken att nedan angivna inskränkningar och intrång ska gälla i reservatet (se Reservatsföreskrifter).

I enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan (bilaga 2) med mål, riktlinjer och åtgärder för reservatets skötsel och förvaltning.

Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald samt att bevara och vårda områdets värdefulla naturmiljöer. Områdets gamla barrnatskogar och lövskogar samt dess olika våtmarker med opåverkad hydrologi ska bevaras. Syftet är vidare att återställa och nyskapa värdefulla naturmiljöer samt att återställa livsmiljöer för skyddsvärda arter i tallskog.

Syftet ska nås genom att skogen undantas från skogsbruk och andra exploateringar. Syftet ska vidare nås genom att skogen delvis lämnas orörd för att utvecklas genom intern dynamik samt genom att naturvårdsbränning ska tillämpas som skötselmetod. Naturvårdande skötsel, för att begränsa att granen tar över i tallskogar eller lövrika skogar, och för att friställa träd kan bli aktuellt. Substrat för tallevande insekter skapas.

Inom delar som är av yngre och trivialare karaktär ska restaurering ske så att dessa skogar snabbare kan utveckla en mer naturskogslik karaktär och därigenom stärka områdets övriga värden. Bestånd med planterad granskog på tidigare öppen mark avvecklas till förmån för blivande lövskogar.

Invasiva arter och främmande trädslag, som contortatall, ska så långt möjligt bekämpas.

Vidare är målsättningen att områdets naturliga hydrologi ska återställas i de delar där skogsmark och våtmarker är dikespåverkade samt att olika former av våtmarker anläggs för att bromsa upp vattnets väg genom reservatet.

Nya kunskaper om hotade och hänsynskrävande arter och naturtyper inom ramen för syftet med reservatet ska beaktas i den löpande skötseln av reservatet. Liksom behovet av att vidta åtgärder mot invasiva främmande arter.

Reservatsföreskrifter

Föreskrifterna under A utgör inte hinder för förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, att utföra de insatser som behövs för naturreservatets vård och skötsel, och som framgår av föreskrifterna under B. Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för uppföljning av bevarandemål och åtgärder, eller vid tillsyn.

A Inskränkningar enligt 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken om markägarens och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet

Utöver vad som gäller enligt gällande författningar är det i reservatet förbjudet att:

1. uppföra byggnad eller anläggning,
2. anlägga väg,
3. anlägga luft- eller markledning,
4. uppföra stängsel eller hägnad,
5. anordna upplag,
6. borra, gräva, schakta, utfylla, tippa, dika, spränga, deponera eller dämna,
7. avverka träd eller buskar,
8. ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle,
9. framföra motordrivet fordon i terrängen,
10. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel,
11. kalka eller gödsla mark eller vatten,
12. inplantera för området främmande djur- eller växtarter.

Ovanstående inskränkningar A6–A9 utgör inte hinder för väghållaren att utföra skötsel och underhåll av den befintliga vägen som går till Lobby. Detsamma gäller för den befintliga vägen till Stocksund som går i anslutning till reservatets västra gräns. Detsamma gäller även vid underhållsrensning av dikessträcka tillhörande Baggebol-Lunds torrlägningsföretag.

Ovanstående inskränkning A4 utgör inte hinder för markägaren att uppföra stängsel för betesdjur i anslutning till gårdsområdet vid Lobby.

Ovanstående inskränkningar utgör inte hinder för markägaren att, efter tillstånd från Länsstyrelsen, bedriva naturvetenskaplig forskning. Forskningen ska vara sådan som är i linje med syftet med reservatet.

Ovanstående inskränkning A9 utgör inte hinder för uttransport av fällt vilt med fyrhjuling eller motsvarande.

Ovanstående inskränkning A9 utgör inte heller utgöra inte hinder för tjänstemän i sjukvårds-, polis- eller räddningsärende. En sådan insats ska omgående anmälas till Länsstyrelsen.

B Intrång enligt 7 kap. 6 § miljöbalken angående vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten förpliktas att tåla

Markägare och innehavare av särskild rätt är förpliktigade att tåla att följande åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet.

1. Røjning, utmärkning och underhåll av naturreservatets gränser enligt Naturvårdsverkets anvisningar.
2. Uppsättning av informationstavla.
3. Naturvårdande skötsel i form av naturvårdsbränning, plockhuggning, gransanering, friställning av träd, tillskapande av död ved samt røjning av träd och buskar.
4. Tillfälliga inhägnader för att få upp föryngring av löv eller tall.
5. Bekämpning av invasiva arter och främmande trädslag.
6. Återställning av naturlig hydrologi och anläggning av våtmarker.
7. Genomförande av undersökningar i uppföljningssyfte av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

Uppgifter om naturreservatet

Reservatets namn	Stocksund
Naturvårdsregister ID	2057122
Kommun	Nyköping
Församling/socken	Tystbergabygden/Lästringe
Lägesbeskrivning	Ca 5 km nordväst om Lästringe kyrka
Naturgeografisk region	Svealands sprickdalslandskap
Kulturgeografisk region	Skogsbygd

Areal	222,2 ha, varav land 214,4 ha. 186,9 ha produktiv skogsmark.
Fastigheter (markägare)	Del av Veda 3:1 (Privat)
Gemensamhetsanläggning	Veda Ga:1 (väg, samfällighetsförening) Veda Ga:3 (väg, delägarförvaltning)
Nyttjanderätter/servitut	72/4526 (Tele) 1939-04-LÄS-51 (väg av gammal hävd)
Dikningsföretag	Baggebol-Lund Torrlägningsföretag

Skötsel och förvaltning

Länsstyrelsen i Södermanlands län är förvaltare för naturreservatet.

Enligt överenskommelse i intrångsavtalet ska markägaren informeras inför planerade skötselåtgärder.

SKÄLEN FÖR LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Beskrivning av området

Området är beläget ca 6 km söder om Gnesta och ingår i den skogliga värdetrakten *Gnesta-Likstammens barrskogar* enligt länets strategi för formellt skydd av skog. Typiskt för denna värdetrakt är barrdominerade skogar med mindre inslag av lövskog i anslutning till sjöar eller nära gårdsmiljöer. Värde-trakten hyser flera för länet ovanligt stora värdekärnor. Reservatet utgörs av skogsmark med insprängda skogsimpediment. Området gränsar till Vargmossarnas naturreservat i nord och nordost och blir en del i ett sammanhängande kluster av totalt fyra naturreservat och ytterligare två blivande naturreservat. Klustret får en gemensam areal på drygt 800 ha, vilket är unikt för länet.

Berggrunden består av gnejsgranit och jordtäcket utgörs främst av sandig morän. På många håll går berget i dagen. De dominerande naturtyperna i området är tallskog och barrblandskog där tallskogen i första hand växer på de högre belägna delarna, medan lägre, fuktigare delar utgörs av grandominerad lövblandad barrskog med bitvis rikt inslag av asp. Flera av asparna är gamla och grova med gott om bohål. I områdets lägre, fuktiga partier domineras markskiktet av blåbärsris- och lingonristyp, medan hållmarkerna framför allt täcks av lavmattor, kråkbär och ljung. Inom objektet ligger de två skogssjöarna Lillsjön och Holmsjön.

Landskapsbilden inom området är i stort sett oförändrad sedan en längre tid och området ger ett orört intryck. Här finns många gamla och grova barrträd och stora delar av skogen har en mycket hög medelålder (flera bestånd med medelålder 180 år), medan andra partier utgörs av yngre skogar. Skogarna i reservatet har använts för milkolning samt nyttjats historiskt av intilliggande gårdar för utmarksbete och extensiv plockhuggning. Större delen av området har undantagits från moderna skogsbruksåtgärder och karaktäristiskt är det orörda intrycket och den för länet annars så ovanliga känslan av tyst vildmark.

Inom reservatet har Skogsstyrelsen sedan tidigare registrerat två nyckelbiotoper, där den ena är en äldre barrskog rik på strukturer i form av gamla träd och död ved och den andra är en tallsumpskog med högt inslag av gamla senvuxna tallar. Det finns även ett flertal bestånd som håller nyckelbiotopsklass, men som inte är registrerade.

I området har ett stort antal ovanliga och naturvårdsintressanta arter påträffats. Ett femtontal av dessa arter är upptagna på den nationella rödlistan och ett trettiotal är s.k. signalarter. En större mängd skyddsvärda kryptogam- och insektsarter har gjorts i intilliggande reservatet Vargmossarna. Eftersom båda områden till stora delar uppvisar samma karaktär är sannolikheten stor att man även kan hitta flera naturvårdsintressanta arter än vad som redan är noterat.

Flera av de funna arterna i objektet är knutna till gammal opåverkad barrskog, t.ex. knärot och flera olika arter av korktaggsvampar (*Hydnellum* spp.) eller till gamla barrträd t.ex. tallticka, granticka och grovticka. Vidare är flera olika arter även knuten till en kontinuitet av liggande död ved i sena stadier, t.ex. gränsticka, grön sköldmossa och vedtrappmossa. Intressant är även den bitvis höga andelen av äldre löv, främst asp, björk, al och äldre ekar, vilket återspeglas genom arter som t.ex. veckticka och rödbrun blekspik.

Tillgången på solbelyst grov tallved är en gynnsam miljö för flera tallinsekter och bland annat är den sällsynta insekten raggbock funnen i området. Arten är särskilt gynnad av störning i form av brand och förekomsten av gamla brandstubbar visar på att området är präglad av brand. Dessa trakter utgör ett av länets kärnområden för raggbock och för andra arter gynnade av brand.

Inom reservatet finns flera utdikade mossar och sumpskogar, vilka har en kraftigt påverkad hydrologi.

Bevarande av områdets värden

För att reservatets rika kryptogamflora ska bevaras behöver området bibehålla sitt äldre trädskikt och sin mosaikartade struktur med varierat ljusinsläpp och olikåldriga träd, torrträd och lågor av varierande nedbrytningsgrad. Detta uppnås genom att delar av området utvecklas fritt genom intern dynamik. För att områdets brandgynnade arter ska bevaras behöver även delar skötas genom i första hand naturvårdsbränning eller med skötselmetoder som efterliknar brand. För att gynna raggbock, och andra i området förekommande vedlevande skalbaggar, behövs kontinuerlig tillförsel av grova, solbelysta

tallågor. Viss naturvårdande skötsel kan komma att krävas för att begränsa att granen tar över i tallskogar eller lövrika bestånd samt för att friställa vissa skyddsvärda träd.

I de våtmarksmiljöer som påverkats av utdikning finns behov av att återställa dess hydrologi samt att på olika sätt bromsa upp vattnets väg genom reservatet.

Naturreservatet ligger inom den skogliga värdetrakten Gnesta-Likstammens barrskogar och inom klass II-området Stortrön-Långsjön i länets naturvårdsprogram. Området ligger inom Riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken.

Naturreservatet utgör ett led i arbetet med att uppnå de av riksdagen antagna miljömålen Levande skogar, Myllrande våtmarker, Levande sjöar och vattendrag och Ett rikt växt- och djurliv.

Naturreservatet är också en del i att förverkliga friluftsmålen, särskilt målet Tillgång till natur för friluftsliv.

Bildande av reservatet bidrar till Grön infrastruktur i länet av områden som är värdefulla för den biologiska mångfalden.

Länsstyrelsens bedömning och intresseprövning

Länsstyrelsen bedömer att skogsbruk, exploateringar, andra arbetsföretag eller anläggningar inte går att förena med bevarande av områdets höga naturvärden. Detta är därför enligt Länsstyrelsens uppfattning ett område som i enlighet med 1 kap. 1 § miljöbalken bör skyddas i form av naturreservat enligt 7 kap. 4 § miljöbalken.

Länsstyrelsen bedömer att bildandet av ett naturreservat i det aktuella området är väl förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken samt i enlighet med översiktsplanen för Nyköpings kommun.

Länsstyrelsen har i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken prövat och funnit att reservatsföreskrifterna inte går längre i inskränkning av enskilds rätt att använda mark och vatten, än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Mot bakgrund av det ovan sagda beslutar Länsstyrelsen att förklara aktuellt område som naturreservat.

Ärendets handläggning

Dokumentation

Områdena omkring Stocksund och det angränsande naturreservatet vid Vargmossarna har länge varit kända som otillgängliga skogsområden med en viss karaktär av vildmark. I samband med dåvarande Skogsvårdsstyrelsens sumpskogs- och nyckelbiotopsinventering 1995 och 1996 uppmärksammades områdets skogliga naturvärden och fem

sumpskogsobjekt och två nyckelbiotoper registrerades. I samband med Länsstyrelsens naturvärdesbedömning inför reservatsbildningsprocessen genomförde Länsstyrelsen, i egen regi samt med hjälp av en konsult, en noggrannare artinventering av området.

Inom området har det inte bedrivits något modernt skogsbruk av omfattning under en lång tid, endast några smärre skogsuttag har gjorts samt igenplantering av tidigare öppna marker.

Reservatsbildningen

Markägarna inkom i april 2019 med en intresseanmälan till Länsstyrelsen om formellt skydd av skog, genom en sk. Kometansökan. Länsstyrelsen bedömde att området var skyddsvärt och en formell reservatsprocess inleddes i oktober 2019. Under december 2019 genomförde Skogsstyrelsen utstakning och inmätning av gränsen för det planerade reservatet. Avtal om intrångsersättning för den södra halvan undertecknades juni 2020 och avtal för den norra halvan undertecknades mars 2021. Förslag till beslut med tillhörande skötselplan togs fram av Länsstyrelsen under 2023/2024.

Remiss

Innan förslaget till beslut sändes på remiss genomfördes samråd med Naturvårdsverket samt Havs- och Vattenmyndigheten enligt 26 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Förslag till beslut och skötselplan sändes ut på remiss den 23 februari 2024 och totalt inkom sex remissvar.

Remissinstansernas synpunkter på förslag till beslut och Länsstyrelsens bemötande

Skogsstyrelsen, Nyköpings kommun och Sörmlandsentomologerna meddelar att de tillstyrker eller inte har något att erinra mot remissförslaget.

Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) har inkommit med ett yttrande. SGU har ett regeringsuppdrag att undersöka och kartlägga malmpotentiella områden och önskar ett generellt undantag från föreskrifterna som tillåter sådan verksamhet.

Länsstyrelsens bemötande är följande. Länsstyrelsen avslår önskemålet som SGU framför om ett generellt undantag från föreskrifterna. Förslaget i den ställda frågan innebär ett generellt undantag för en verksamhet som inte ryms inom syftet för reservatsbildningen. Föreskrifter om att tillåta en verksamhet som kan strida mot syftet med ett reservat kan inte meddelas. I stället måste frågor om undantag eller tillstånd att bedriva en verksamhet meddelas i varje enskilt fall efter ansökan av verksamhetsutövaren. Det krävs då att verksamhetsutövaren, oavsett om det är en statlig myndighet, kan visa att det finns särskilda skäl för att bedriva verksamheten och att det inte strider mot syftet med naturreservatet.

Skanova AB (Telia Company) har inkommit med ett yttrande. De har inget att erinra mot förslaget och meddelar att inga av deras teleanläggningar/rättigheter påverkas av naturreservatet.

Göran och Ingelin Laurén har inkommit med ett yttrande. De är positiva till att ett naturreservat bildas. Då de berörs av tillfartsvägen till reservatet och ingår i Veda Ga:3 framför de önskemål i koppling till vägens karaktär, återställning av vägen efter timmertransporter, eftersatt underhåll m.m. Eftersom kännedomen om gemensamhetsanläggningen Veda Ga:3 inte funnits förrän vid denna remiss önskar de även att den utreds närmare så att alla delägare kommer överens om hur vägen ska skötas framöver och att det kan underlätta Länsstyrelsens inträde i Veda Ga:3.

Länsstyrelsens bemötande är följande. Även Länsstyrelsen saknade kännedom om Veda Ga:3 tills Lantmäteriet hade gjort sin fastighetsutredning. Länsstyrelsen har ett behov av att ha en rättighet för att kunna använda vägen samt att kunna bidra ekonomiskt för det slitage som uppkommer vid reservatets skötsel och tillsyn. Länsstyrelsen ser två alternativ till att få tillgång till aktuell väg som berörs av Veda Ga:3. Det första alternativet är att delägarna ansöker om förrättning hos Lantmäteriet och fastställer andelstal och dess förvaltning. Det förutsätter att Länsstyrelsen först har beslutat om naturreservatet och att det vunnit laga kraft innan Länsstyrelsen kan bli en formell part. Det andra alternativet är att delägarna tecknar ett vägavtal och att alla kommer överens om andelstal och dess förvaltning. Alternativ till lösning får hanteras efter naturreservatet blivit beslutat.

Upplysningar

Beslutet kan överklagas, se bilaga 4.

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft.

Beslutet kungörs i ortstidning.

Enligt artskyddsförordningen (2007:845) och Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2009:10) gäller bestämmelser om fridlysning av djur och växter.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade reservatsföreskrifter för naturreservatet.

För att skydda miljön och samhället mot utbredningen och skadorna av invasiva främmande arter finns det bestämmelser i EU:s förordning (EU) nr 1143/2014 kring förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter. Enligt förordningen är det förbjudet att importera, sälja, odla, föda upp, transportera, använda, byta, släppa ut i naturen eller hålla levande exemplar av de arter som finns upptagna på den så kallade. unionsförteckningen över invasiva främmande arter.

Genom beslutet om naturreservat följer att skogsvårdslagens bestämmelser upphör att gälla i reservatet. Se 4 § skogsvårdslagen (1979:429).

Vid exempelvis spontant uppkommen skogsbrand har markägaren ansvar för bevakning i den utsträckning som har beslutats av räddningsledaren efter avslutad räddningsinsats. Se 3 kap. 9 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

Åtgärder i vattenområden kan medföra att beslut i ärende om en anmälan om vattenverksamhet eller tillståndsansökan enligt 11 kap. miljöbalken behöver vinna laga kraft innan åtgärderna genomförs.

Naturreservatet berör till viss del det Norra torrläggingsområdet inom Baggebol-Lund torrläggingsföretag, vilket bildats genom en lagasyneförrättning 1954. Reservatets bestämmelser påverkar inte torrläggingsföretagets rättigheter.

Inom naturreservatet finns flera kulturhistoriska lämningar. I dagsläget finns inga registrerade fornlämningar, utan endast möjliga fornlämningar. Möjliga fornlämningar ska hanteras som fornlämningar till dess att slutlig status har fastställts. Runt alla fornlämningarna finns ett skyddat fornlämningsområde. Markingrepp, övertäckning och liknande inom fornlämning och fornlämningsområde kräver samråd och tillståndsprövning enligt 2 kap. 12 § kulturmiljölagen (1988:950).

Naturreservat kan, efter att beslutet vunnit laga kraft, ansluta sig med andelstal i befintliga gemensamhetsanläggningar genom överenskommelse enligt 43 § Anläggningslagen (1973:1149). Befintliga gemensamhetsanläggningar som kan bli aktuella är Veda Ga:1 (förvaltas genom Drömsta-Baggebols vägsamfällighetsförening) och Veda Ga:3 (förvaltas genom delägarförvaltning). Båda gemensamhetsanläggningarna avser väg fram till naturreservatet.

Ordningsföreskrifter

Länsstyrelsen har denna dag beslutat föreskrifter (dnr 6775-2024) avseende rätten att färdas och vistas i reservatet samt ordningen i övrigt. I föreskrifterna anges följande:

1 § Utöver vad som gäller enligt andra författningar och beslut är det i Stocksunds naturreservat förbjudet att

1. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående och omkullfallna träd och buskar,
2. plocka, samla in eller gräva upp växter, mossor, svampar eller lavar,
3. elda eller grilla,
4. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift,
5. fånga och insamla ryggradslösa djur på ett sådant sätt att deras biotoper eller reproduktionsmiljöer skadas eller förstörs, eller så att den lokala populationen påverkas negativt,
6. framföra motordrivet fordon i terrängen.

Det är med undantag från första stycket inte förbjudet att för eget behov plocka bär, matsvamp eller blommor.

Länsstyrelsen får om det finns särskilda skäl meddela dispens från förbud enligt första stycket.

Dessa föreskrifter träder i kraft den 11 november 2024.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Beatrice Ask med naturvårdshandläggare Markus Forsberg som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Johanna Sandwall, chefsjurist Christian Finnerman, avdelningschef Erik Hjortsberg, enhetschef Inger-Marie Wohlfarth och länsjurist Maria Pettersson medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Hantering av personuppgifter

Information finns på <https://www.lansstyrelsen.se/sodermanland/om-lansstyrelsen-i-sodermanland/om-webbplatsen/sa-hanterar-vi-dina-personuppgifter.html>

Bilagor

1. Beslutslista
2. Skötselplan med bilagor
3. Fastighetsutredning från Lantmäteriet (endast till sakägare)
4. Överklagningshänvisning

